

Aprenentatge servei a l'Hospitalet de Llobregat

Ens fa créixer

Enric Roldán Bermejo (coord.)

**Aprenentatge servei a
l'Hospitalet de Llobregat**

Ens fa créixer

Enric Roldán Bermejo
(Coordinador)

col·lecció/5
josefina gómez olivares

ceh
centre d'estudis
de l'hospitalet

© dels respectius autors dels capítols i del coordinador de l'edició.

© Centre d'Estudis de L'Hospitalet
Av. Josep Tarradellas, 44. (Espai Molí). 08901 L'Hospitalet de Llobregat
celh@celh.cat
www.celh.cat

Col·lecció/5 Josefina Gómez Olivares
Primera edició: març de 2015
ISBN: 978-84-937806-7-8
Dipòsit legal: B 4110-2015
Correcció: Montserrat Torra
Producció: Ambar Comunicació, SL (ambar@periodistes.org)
Dibuix de portada: Ladis Girona
Disseny de la portada: Creators, amb la col·laboració de Miquel Roldán i Víctor Vila

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra ha de comptar amb l'autorització escrita dels titulars de la propietat intel·lectual, excepte en el que la llei preveu expressament al respecte. La infracció d'aquests drets pot ser constitutiva de delictes contra la propietat intel·lectual (art. 270 i seg. del Codi penal). Tots els drets reservats.

Sumari

Presentació	9
Introducció.....	11
1. APS... AIXÒ QUÈ ÉS?.....	15
Per Roser Batlle Suñer, pedagoga, emprenedora social de la Xarxa Ashoka, membre del Centre Promotor d'ApS de Catalunya. Impulsora de l'ApS	
2. INVENTARI DE PROJECTES APS DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT	27
Per Sara Plaza i Josep M. Tarrats, tècnics de la Regidoria d'Educació. Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat	
3. INVENTARI HISTÒRIC DE PROJECTES APS DE L'HOSPITALET	31
Per Sara Plaza i Josep M. Tarrats	
4. ONZE PROJECTES D'APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET	33
4.1. Apadrinament lector	
Per Rocío Fernández i M ^a José Laborda, de l'Escola Menéndez Pidal	
4.2. Conèixer és estimar	
Per Bengi Herrera de l'INS Bisbe Berenguer amb la col·laboració de Carme Ruiz i Núria Trilla, de l'Escola d'Educació Especial l'Escorça	
4.3. El barri camina	
Per Ester Badal, del Centre de Formació d'Adults Can Serra	
4.4. Estampa el bosc	
Per Anna Recio Macho i Montse Zaera García, de l'INS Bellvitge	
4.5 Fem empresa amb servei a la comunitat	
Per Begoña Leyva Fernández, del Centre Esclat	
4.6. Joves pel barri	
Per Núria Canillas i Merche García, de l'Esplai de la Florida	
4.7. La participació de les famílies a la secundària	
Per Bibiana Marín, del Grup Investigació-Acció Participativa de l'Hospitalet (GIAP-L'H)	
4.8. La xarxa del projecte Cicerone	
Per M ^a José Pérez i Núria Ramos, del Pla Educatiu d'Entorn	
4.9. El Taller Comunica dels estudiants d'ESADE a l'Hospitalet de Llobregat	
Per Jara Costa Duran, d'ESADE	
4.10. Trobades solidàries	
Per Mayte Ortega, del Centre Educatiu FAX i Anna Bonilla i Teresa Carmona, del Centre Ocupacional Can Serra	
4.11. ApS en bicicleta. El projecte Ho fem en bici?	
Per Jaume Agustí, de l'INS Torras i Bages	

5. QUÈ EN PENSEN, DE L'APRENTAGE SERVEI?	123
5.1. Jordi Ibáñez, director de l'INS Eduard Fontserè	
5.2. Pilar Massana, cap de l'Àrea Bàsica de Serveis Socials de Bellvitge i El Gornal	
5.3. Felipe Campos, director de l'Associació Educativa Itaca	
5.4. Blanca Solana, cap de negociat de la Regidoria d'Educació de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat	
5.5. Elena García, coordinadora pedagògica de l'INS Rubió i Ors	
5.6. Jordi Caballé, Servei Educatiu de l'Hospitalet	
5.7. José Manuel Reinoso, director de l'Escola Pau Vila	
5.8. Justo Herrera, president del Casal de Gent Gran de Sant Josep	
5.9. Ricard Vicente, director del Club d'Esplai Pubilla Cases-Can Vidalet	
5.10. Artur Vidal, assessor LIC de l'Hospitalet	
5.11. María José Pérez, coordinadora territorial del Pla Educatiu d'Entorn	
5.12. Jordi Roca, inspector d'Educació, inspector coordinador de l'Hospitalet	
5.13. Carmen Camacho, directora tècnica del Centre Ocupacional dels Tallers Bellvitge	
5.14. Lourdes Ruiz, directora pedagògica Secundària del Col·legi Pare Enric d'Ossó	
5.15. Lluís Esteve, Regidor d'Educació de l'Hospitalet de Llobregat	
6. QUÈ ENS DIUEN ELS ALUMNES QUE PARTICIPEN EN PROJECTES D'APRENTATGE SERVEI?	193
7. FAMILIARS I PERSONES ADULTES QUE HAN PARTICIPAT EN PROJECTES APS ENS DONEN ALGUNES OPINIONS	203
8. UN EXEMPLE DE CIUTAT QUE TREBALLA PER A L'APS: L'HOSPITALET DE LLOBREGAT	207
Per Enric Roldán Bermejo, El Casalet-Grup Permanent ApS l'Hospitalet	
9. DEU OPINIONS DES DE FORA DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT Martí Boneta i Carrera, Laura Campo, Giorgio Giuliani, Gené Gordó i Aubarell, Chantal Jouannet, Anna Ibarz Lozano, Ana María Scala Eduán, M. Dolores Sabater Puig, Marisol Uria, Pedro Uruñuel.....	215
10. PER QUINS MOTIUS VAL LA PENA FER APS?.....	225
Per Josep M. Puig Rovira, catedràtic de Teoria l'Educació a la Universitat de Barcelona i membre del Grup de Recerca en Educació Moral (GREM).	

Agraïments

*Les petjades de les persones que
van caminar juntes, mai s'esborren.*
Proverbi africà

A totes les escoles, instituts, entitats, serveis i a totes les persones que fan aprenentatge servei a l'Hospitalet. Molt especialment a totes aquelles que han col·laborat en l'elaboració d'aquest llibre.

Són aquestes:

Jaume Agustí
Ester Badal
Roser Batlle
Martí Boneta
Anna Bonilla
Jordi Caballé
Carmen Camacho
Laura Campo
Felipe Campos
Núria Canillas
Teresa Carmona
Jara Costa
Manuel Domínguez
Lluís Esteve
Rocío Fernández
Elena García
Merche García
Giorgio Giuliani
Gené Gordó
Bengi Herrera
Justo Herrera
Jordi Ibáñez
Anna Ibarz
Chantal Jouannet
Mª José Laborda
Begoña Leyva
Bibiana Marín
Pilar Massana
Mayte Ortega

8) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

Mª José Pérez
Sara Plaza
Josep M. Puig
Núria Ramos
Anna Recio
José Manuel Reinoso
Jordi Roca
Carme Ruiz
Lourdes Ruiz
M. Dolors Sabater
Ana Maria Scala
Blanca Solana
Josep M. Tarrats
Núria Trilla
Marisol Uría
Pedro Uruñuela
Ricard Vicente
Artur Vidal
Montse Zaera

A Ladis Girona pels seus dibuixos;
i a l'Anna Clara Giordano per les seves traduccions de i a l'italià.

8. Un exemple de ciutat que treballa per a l'ApS: l'Hospitalet de Llobregat

L'ApS és una fàbrica d'humanitat. L'aprenentatge servei és una pedagogia de l'experiència, de l'altruisme i la participació. I és un bon instrument per prendre consciència crítica de la realitat.

Josep M. Puig Rovira

Parlant amb una educadora de l'Hospitalet em preguntava què havia passat a l'Hospitalet perquè s'hagués passat de fer-se una desena de projectes ApS, no fa gaires anys, a poder-ne comptabilitzar en l'actualitat més de setanta. Li vaig respondre que creia que no hi havia una única raó, segur que n'hi ha diverses. S'han produït una sèrie de fets, d'accions, d'actuacions en la nostra ciutat que ha afavorit aquest augment tan significatiu de projectes d'aprenentatge i servei. Intento explicar quines han estat.

És molt més que probable que el punt d'inflexió hagi estat aquell en què el Departament d'Educació va organitzar durant el curs 2007-2008 un grup de treball d'Aprenentatge Servei als Plans Educatius d'Entorn. El Centre Promotor d'Aprenentatge Servei, juntament amb el Grup de Recerca en Educació Moral (GREM) de la Universitat de Barcelona, van ser els encarregats de coordinar i dinamitzar aquest curs, on vam participar tots els tècnics, municipals i de la Generalitat, que estaven implicats en aquests plans educatius, l'equip directiu de l'INS Eduard Fontserè i l'equip gestor de l'Esplai de la Florida. En aquest grup de treball també van participar tècnics i professorat de Sant Vicenç dels Horts. Arran d'aquest curs es va escollir l'Hospitalet ciutat pilot, en concret el barri de la Florida, per tal d'incorporar la metodologia de l'ApS en el currículum escolar a través del marc de l'Educació per a la Ciutadania i la contribució dels Plans Educatius d'Entorn. Això es va produir durant el curs 2008-2009.

Aquestes dues accions van comportar que a l'Hospitalet s'iniciés una xarxa d'aprenentatge servei. Es va constituir el **Grup Territorial**, va estar format per 26 persones que representaven centres educatius,

208) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

entitats socials i tècnics de l'Administració pública de l'Hospitalet, dels districtes de la Florida, Pubilla Cases-Can Serra i Collblanc-La Torrassa. La seva finalitat va ser determinar el pla de treball i fer el seguiment de l'experiència pilot.

De seguida vam veure la necessitat de crear un **Grup Permanent** per coordinar el repartiment de feines, concretar les dates del curs de formació i seguir el conjunt del procés, tot assegurant que s'arriba a unes conclusions que permeten consolidar la vinculació de l'ApS als plans educatius d'entorn i a l'assignatura de ciutadania dels centres educatius, i que es pot estendre en general l'ApS a la ciutat el proper curs acadèmic. Durant els cursos successius aquest grup és el col·lectiu que s'encarrega de portar la direcció del Pla d'actuació en Aprentatge Servei a la nostra ciutat. En formen part 10 persones: 2 tècnics de la Regidoria d'Educació, una del Centre Promotor d'ApS, 2 coordinadores del Pla Educatiu d'Entorn, un representant de les entitats socials, dos assessors LIC del Servei Educatiu i un representant del Casalet, moviment d'ensenyants de l'Hospitalet.

Una de les primeres feines que va realitzar aquest Grup Permanent va ser organitzar, amb col·laboració del CRP del Servei Educatiu de la ciutat, el primer curs d'Iniciació a l'ApS, curs on els participants no eren només professores i professors, hi havia persones que tre-

ballaven en esplais, en serveis socials, tècnics municipals, coordinadores del Pla Educatiu d'Entorn. L'ApS necessita la participació de tot l'entramat social per poder tirar endavant la seva metodologia. La Roser Batlle va ser l'encarregada de realitzar aquest curs, persona fonamental en aquest procés d'expansió a la nostra ciutat de l'ApS, ha estat una autèntica "contagiadora" d'aprenentatge servei. Ens ha fet veure, com a ella li agrada dir, que l'ApS no és un invent, és un descobriment.

Al cap d'un parell de cursos, una altra de les feines que va generar el Grup Permanent va ser l'organització d'una Jornada de l'aprenentatge servei de l'Hospitalet, que tenia entre d'altres els objectius següents: donar a conèixer els projectes d'ApS de la ciutat, afavorir l'intercanvi d'experiències entre els centres educatius i les entitats de la ciutat, així com difondre bones pràctiques d'ApS que es desenvolupen als diferents barris de l'Hospitalet.

Conferències, xerrades, debats, presentacions de llibres... contribueixen a fer que l'aprenentatge servei estigui present i no quedi reduït als centres i a les entitats que fan possible els projectes ApS, traspasant les parets i arribant a altres centres educatius, a altres entitats socials, a altres serveis municipals o altres administracions. Donen la possibilitat que l'ApS estigui present a la ciutat, a l'Hospitalet.

La creació d'una xarxa d'ApS a la ciutat ha estat fonamental per a l'expansió de l'aprenentatge servei, els centres educatius juntament

210) APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

amb les entitats socials, amb serveis municipals han establert una mena de complicitat que possibilita enormement portar a terme projectes ApS.

Com diu el director de l'institut Eduard Fontserè, Jordi Ibáñez, la xarxa és imprescindible, la necessitem com el trapezista en el circ, és allò que ens garanteix la vida d'aquesta metodologia. Més de 40 centres, educatius, més de 50 entitats socials i serveis han tramat una complicitat per fer-la possible.

La realització de l'inventari ha fet visible aquesta realitat. Aquesta va ser una de les feines prioritàries que va proposar el grup permanent i que el grup territorial va fer seva. I aquí una vegada més es va comptar amb tot el suport de l'Ajuntament de l'Hospitalet, a través de la Regidoria d'Educació.

I no voldria deixar d'explicitar el paper importantíssim que han tingut i estan tenint en tota aquesta apassionant història el professorat, els alumnes, les persones que treballen en les entitats socials, les persones tècniques dels serveis municipals i de la Generalitat..., com algunes vegades es diu, tothom que es troba a la trinxera és, sí, imprescindible per fer possible la realització dels projectes, de les pràctiques, de les experiències ApS.

Una menció especial mereix una iniciativa que ha posat en marxa la Regidoria d'Educació durant aquests dos últims cursos. Em refereixo a la Festa de Reconeixement, que es fa a tots els nois, noies, joves que participen en projectes d'aprenentatge servei a finals del curs acadèmic i aquest any arribarà a la seva tercera edició. Cal assenyalar que més de mil alumnes participen en projectes ApS al nostre l'Hospitalet.

Totes aquestes accions i actuacions han fet que la nostra ciutat s'estigui convertint en un referent per a altres llocs... i és per aquest motiu que durant aquests últims anys estem rebent visites de persones, de professorat, de representants d'entitats, d'ajuntaments per conèixer en directe alguns dels projectes d'aprenentatge servei que s'estan fent a casa nostra. Han vingut d'Andalusia, Madrid, Cantàbria, València, Euskadi, d'Itàlia, Argentina, Xile, Uruguai, Califòr-

nia. Totes elles han pogut copsar en directe alguns dels projectes d'ApS més significatius de l'Hospitalet. Sense cap dubte un d'aquests projectes és Joves pel Barri i aquest va ser el motiu d'una altra de les feines dinamitzades pel Grup Permanent. Va consistir a crear un grup de treball per fer una publicació d'aquest projecte, donar-lo a conèixer i poder fer la seva rèplica en altres barris de la ciutat, travessant la frontera de la Florida. I com qualsevol experiència d'aprenentatge servei, aquesta publicació va ser una obra col·lectiva. El grup de treball que va fer possible aquesta publicació el van formar trenta-sis persones d'entitats socials, de centres educatius i del grup permanent. I quan parlem d'entitats socials ens referim a entitats de lleure, assistencials, culturals, de solidaritat, esportives, serveis socials, mediambientals...

I va permetre l'extensió del projecte JovesxBarri, la seva consolidació com a projecte, el treball en xarxa i la millora de la comunicació.

Un altre factor que ha afavorit l'increment dels projectes ApS ha estat el paper que ha jugat la Regidoria d'Educació. Ha estat molt important per al seu desenvolupament. Va començar creient en el projecte fins que des de fa uns quants anys, l'aprenentatge servei és una prioritat d'aquesta regidoria. Fins al punt que des de l'any passat, l'Hospitalet és la ciutat coordinadora de la Red Temàtica Aprendizaje Servicio de la Xarxa estatal de ciutats educadores. A finals de

212) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

2014 es van trobar a la nostra ciutat els representants d'aquesta *Red*: Alcalá de Henares, Coslada, Mislata, Ontinyent, Quart de Poblet, Rivas-Vaciamadrid, Badalona, l'Hospitalet de Llobregat, Lleida, Sabadell, Sant Cugat del Vallès i Terrassa. En aquesta última legislatura, en paraules del regidor Lluís Esteve, l'aprenentatge servei és una prioritat, amb el convenciment que aquesta metodologia millora no només els alumnes, les escoles, els instituts... sinó que millora la ciutat, ben segur que ajudarà aconseguir uns ciutadans més compromesos i més solidaris.

Podríem dir que aquest conjunt d'accions, situacions i fets que han fet que l'Hospitalet esdevingui un exemple de ciutat que treballa per l'ApS podrien ser els següents, ordenats alfabèticament:

Ajuntament, Bloc de l'ApS de l'Hospitalet, Centre Promotor d'ApS, Fundació Jaume Bofill centres de formació d'adults, conferències, cursos d'ApS, Departament d'Ensenyament, entitats socials, Equip LC, escoles, espais, Festa de Reconeixement, Grup Permanent, Grup Territorial, Institut, inventari de projectes ApS de l'Hospitalet, jornades de l'ApS de l'H, pilotatge a la Florida, Pla Educatiu d'Entorn presentació llibre Foser Batlle, publicació llibre Joves x Barr, Red Temàtica del Aprenentatge Servei de la Xarxa estatal de Ciutats Educatives, regidoria d'Educació de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat, reportatges als mitjans de comunicació, Servei Educatiu, serveis socials, Universitat de Barcelona visites a la nostra ciutat i entitats i de persones vinculades a l'ApS, xerrades entorn l'ApS.

Hem de continuar explorant nous projectes ApS, veient que la nostra ciutat ens dóna la possibilitat de poder-ho fer. I hem d'insistir, de ser perseverants explicant a les famílies dels nostres alumnes tot el que estan fent els seus fills i filles. Han de ser conscients que la participació en projectes d'aprenentatge servei millora i molt l'educació

Un exemple de ciutat (**213**

dels seus fills, això segur que els millora com a ciutadans, per tant millora la ciutat on viuen, l'Hospitalet de Llobregat.

Enric Roldán Bermejo

El Casalet - Grup Permanent de l'ApS de l'Hospitalet